

Nro. 23.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS AP. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

Indált Bétsből, Pénteken September 18-ik napján
1807-ik esztendőben.

B é t s.

A' mi az időjárását illeti, ez itt olyan, mint kívánni lehet; a' nagy melegek elmulván, September olyan híves napokkal szolgál, hogy gyakran a' köpenyeget is elszenvedik kivált az aszszonyemberek. A' jól megért szálló már csak a' szüretelőket várja. A' mi az idei szüretet illeti, mi szórol szóra magunkra alkalmaztathatjuk a' következő — „

„Frankfurti, Sept. első napján költ tudósítást: A' szüret a' hosszszas meleg miatt az idén jobbkor véghez fog menni, mint másszor. A' szállómivek bizonyítása szerént az ideji bor, az 1783

és 1766 bélieknél jobb, és az 1748 bélinél nem alább való fog lenni. Remélni lehet tehát, hogy drágán fog menni, minthogy minden venni fogja, a' kinek pénze leszen, etc.

A' M é m e l b ő l Aug. 26-ikán indult levelek szerént, a' Pruszszus Király még akkor is ott tartózkodott familiájával egyetemben, a' hova olyan tudósítással érkezett vala az Anglusoktól Garlike úr, hogy Koppenhága már az ő kezekre került volna.

A' Török szélekről érkezett levelek szerént, még eddig ezek a' körülállások bizonyosok az ott folyó dolgokra nézve: A' Törökök és Szerviai's Orosz seregek között Jul. 14-kén Kopeniczában kötött fegyvernyugvás' 5-ik pontja szerént, mindenik résznek szabadságában hagyatott volt akkor elkezdni a' hadakozást, mihelyest tétizénd, tsak 5 vagy 6 órával tegyen a' felöl jelentést. A' 4-ik pont szerént egygyik résznek seregei is el nem távozhattak egy lépésnyire is a' fegyvernyugvásnak ideje alatt, azon helyekről, a' mellyen annak megkötésekor állottak. —

Hogy az a' verekedés, a' mely ezen fegyvernyugvásnak a' Törökök által lett félbeszakasztása után Aug. 2-ikán nékiek magoknak is igen nagy vesztesékekkel véghez ment, megtettzik azoknak az Orosz és Szerviai sebeseknek nagy számokból, a' kik az olta Krassovában, Kurvigradban 's másutt gyogyittatnak.

August. 20-kától fogva 25-ikéig fontos tanácskozások tartattak Belgradban, a' mellyekben a' Szerviai részről, Czerny György és két Szenátorok, az Orosz részről pedig Státustanátsos Rodofinikin

váltak jelen. A' tanátskozás' tárgyai még titokban vannak.

Orosz Generális Michelson, hosszas betegeskedés után meghalt Oláhországban.

Magyarország.

A' Bánátusból Nagy Betskerekről: — „Olyan tsapás érdeklé' Augustus 30-dikán városunkat, a' melynél rettenetesebb alig érdekelhet egy népes lakhellyet. Éppen délutáni 3 órakor, midőn a' nap' leg hevesebben sütött, tűz támadván, alig telt 3 fertály óra benne, hogy ezen népes helységnek két harmad részét semmivé tette. Nyolcz száz legelső és legszebb házainkon kívül elégett a' Bégán lévő szép híd; a' Városháza az Archivummal; sok Tsűrök, és Hambárok; minden Kameralis Épületek; a' Vármegye háza az Archivummal; a' Német és Ráczi iskolák. Egyszerre több helyeken lévén az égés lehetetlen volt akármit is menteni, még a' pinczék sem menthették meg a' kalmár portékákat; mert az ajtókon, és ablakokon meggyulladtak a' szárazság miatt. Szerentsétlenségünkre mind széna kazalaink, mind a' gabonás asztagok már bé voltak hordva, 's így még a' jövődöbéli reménységünk is megemészte a' láng. Csak a' két templom, úgymint a' Catholicum és Ráczi templom, maradott épségben. A' sópajta is a' szél mentén kívül volt, azért meg is maradott. Vagynak sokan, kik a' rajtok való ruhán kívül semmit meg nem menthettek. Egy szóval elégett a' Ráczi főváros, és a' Német város. — Egy Czinczár' 12 elztendős engedetlen rossz erkölcsű fiának ostoba tseleksedete okozta a' tzeren-

tsétlenséget, a' ki az apja istállójába rejtezve, ott egy puska porral töltött kóts, vagy kótsi puska t el-sütött, 's ez az úgylátszva tsekély lobbanás tsinál-ta a' gyuladást. Hozzávetve valami 6 millió forin-tokra betsúlik a' kárvallást. Azok a' részei égtek-el a' városnak, a' mellyek Rácza és Német városok-nak neveztettek. Minthogy a' szél délről észak-ra fújt és hajtotta a' lángot, ehez képpes a' nap-keletre és napnyugotra fekvő részek nem égtek-el. A' Kamara' hámbárja és a' sópajta is úgy esnek a' víz mellett, hogy a' szél nem tsapta rájuk a' lángot, azért maradhattak-meg. Nyoltz ember égett oda. A' szánakozásra méltó elégett lakosok tsak azt tartották-meg, a' mi a' testjeken vólt. Már ezekre nézve valóságos könyörületességre in-dúlhat az emberi szív. Találtattak is a' kik ha-ladék nélkül való segedelmekre siettek nagy lelkű módon, önnön hibájok nélkül szerentsétlenné lett embertársaiknak. Láza János és Augustin Etskai földesurak, kenyérrel, hussal, és zöld főze-léssel segítették a' vásáros piatzon lévő színek alá szorúlt nyomorúltakat. Feles számú szomszéd helységek neveztetnek-meg, a' mellyeknek lako-saikat hasonló jóltévőségre indította ennek a' nagy tsapásnak irtóztatósága, a' melly néhány szempil-lantatok alatt ekképpen semmivé teszi a' leg jobb gazdákat, ekképpen megfosztja sok gondal és fá-radsággal szerzett vagyonaiktól, 's koldus botot ad sokaknak kezekbe.

Hadi Tudósítások.

A' Swéd részről ilyen hivatal szerént való

tudósítás által hirdettetett-ki Stralsundnak odahagyattatása: —

Pluggentienből Rügen szigetén, a' fő hadi szállásról, Augustus 21-kén. Minekutánna a' Stralsundi Magistratus egy Követséget küldött a' Királyhoz olyan alázatos kivánsággal, hogy a' hadi fenyegetődző veszedelmek valahogy Stralsundnak falai mellől hárittassanak-el: projektáltatta ő Királyi Felsége a' Frantzia fő vezérnek, hogy hirdessék Stralsundot neutrálisnak, 's ezen neutralitást mind két rész tartsa mind addig, valameddig a' Swéd seregek Rügen szigetén, a' Frantziák pedig Swéd Pomerániában megmaradnak: banem az ellenség nem állott réá ezen projektumra. Ilyen környülállások között, 's ezen okokra nézve, hogy Swétziának önnön bátorságára nézve a' ujjabb fegyveres seregeket Stralsundnak védelmezésére által szállítani lehetetlen lévén, azt tsak az abban lévő őrző sereggel tovább védelmezni haszon nélkül való dolog lett volna; 's minthogy továbbá még más felől a' Rügeni Hertzegegnék védelmeztetése hasonló fontos dolog volna: Gen. Adjutáns Báró Vegesackra bizta ő Felsége hogy tudakozná-meg a' Stralsundi Magistratustól és a' Polgároktól, hogy ha ő Felség minden segedelemmel védelmezni fogná a' várat, ők magok mennyire ajánlanák magokat, hogy abban részesülni fognának? vagy pedig, reménlhetik-e, hogy mint magok kívánták, a' veszedelemnek elháríttathatása végett egygyezésre léphetnek az ellenséggel? Megköszönvén a' Magistratus és Polgárok nagy alázatossággal az ő Felsége hozzájuk való kegyes lebotsátkozását, az utolsó feltételt

választották, t. i. hogy az alkura való lépést fogják az ellenséggel megpróbálni, a' mellyen ő Felsége is kegyesen megnyugodván, a' Stralsundi erősséget a' Magistrátusnak és Polgároknak által adatta. A' magaznumok, elesés, és minden hadi készülétek Rügen szigetére által szállítottak, a' melly közben a' Swéd örzősereg egész 19-ikre és 20-dikra viradó éjjel fegyverben állott, olly véggel, hogy ha szintén észébe vévén is az ellenség a' költöködést, fel találna támadni, vissza veretethessék. A' Király az egész két éjjel le nem szállott lova' hátáról. Aug. 19-ikén estvéli 10 órakor a' fegyveres seregek is hozzá fogtak a' szigetre való által evezéshez, a' melly akkor egész éjjel és a' következő napon is tartott. Az ott maradott ágyuk' lyukai bészegesztettek, tajgáik össze vagdaltattak. A' Király ő Felsége 20-dikban reggel még a' Stralsundi parton állva igazgatta a' dolgokat, a' honnan reggeli 7 órakor még egytzer elküldötte a' maga Gen. Adjutánsát Oberster Peyront a' Frantzia vezérhez a' Magistrátus Követeivel egyetemben, hogy annál kedvezőbb feltételeket nyerhessenek a' városra nézve. Ezen idő alatt minden seregeink hajókra ölték, a' melyekről szemléltük estvéli 8-tzadfél órakor, hogy az ellenség a' vár' két kapuin nyomul békéle. Az ellenséges sereg még tegnap délután is nagy szorgalmatossággal dolgozott az ostromsántzokon, mely Király' fő hadi szállása Lancken nevű urnak Pluggentien nevű jóságában van, a' hova tegnap este érkezett-meg."

A' Fr. Monitör így adja elő summásan Stralsundnak elfoglaltatását: — 31

„A' Swédek Királya, minekutánna olyan nyilatkoztatást tett volna, hogy magát Stralsundnak omladékai alá akarja temettetni, onnét siettséggel eltávozott, Kapitulatzió nélkül hagyván oda a' várost, a' melybe a' Frantziák bészállván, magokat annak birtokába helyheztették. Marschal Brüne parantsolatot adott ki, hogy a' várossal noha minden Kapitulatzió nélkül adattatott is fel, kimélléssel kelleffék bánni. Az ostromlásnak ideje alatt minden nap ujjabb meg ujjabb egygyezésbéli projektomokat tétetett a' Swéd Király, de a' mellyek mind annyiszor ilyen váloszsal küldettettek vissza: Minthogy a' Király azon feltételekkel, a' mellyekben az ő nevében Gen. Essen megégygyezett vala, ellenkezőképpen tselekedett, erre nézve a' Frantziák ő velle többé semmi alkudozásra botsátkozni nem akarnak, a' melyhezképpest ez a' Fejedelem, az övéivel egyetemben hajóra ülni, és a' várost a' győzedelmesnek szabad tettzésére bízni, jónak lenni ítélte.

Marschal Brüne Stralsundnak elfoglaltatása febl tudósítván a' Neufchateli Hertzeget, summanan ekképpen fejezi ki magát: —

„Mi (a' Rügen és Stralsund között lévő) Danholm nevű szigetetskét az azon lévő 's azon nevű erősséggel egyetemben, réfzt szerént véletlen megleps réfzt szerént erő által, elfoglalván, 600 Swédekot fogtunk-el; 14 ágyut és mozsarat nyertünk. A' Swéd Király 500 ágyut, 300,000 golyobist, 100000 bombist, 200,000 font puskaport, és igen sok vas-rúdat hagyott Stralsundban.

K o p p e n h á g á b ó l Aug. 29-dikén. Még máig sem fordúlt itt semmi nevezetes verekedés elő,

az apróbb verekedések minden napiak. Aug. 19-ikén 20 sebes Dánus hajós legényeket tett-ki egy békességes záfzlójú Anglus hajó a' partra, a' kikért tserében azon kereskedő Anglus hajónak Kapitányát és embereit kapta tollünk vissza, a' mellyet a' mi ágyus tsajkáink elfogtak vala.

Aug. 20-dikén reggeli negyedfél órakor egy Anglus Batteriának elfoglalására kiütött az örző sereg az Oberstlajtinánt Voigt vezérlése alatt a városból, a' mely kiütésben néki a' part mellett az ágyus tsajkák is segittségére mentek: hanen egy eltítkolt battériából kezdvén tüzelni az ellenség, igen heves ágyúztatást kellett ezen tsajkának ki állani, a' mely után magokat 6-todfél órakor visszafra vonták. Igen homályos lévén az ilő's a' miatt az ellenség' fekvését a' Dánusok nem szemlélhetvén, 's az ő lovasságok is. a' gabonale nem lévén aratva, a' gyalogságot jó móddal nem segithetvén, Oberstl. Voigt is vissza vonta magát, 15 vagy 16 holtakból és 18 vagy 20 sebeekből álló veszttéssel, a' városba. A' Dánusoknak átallyában Aug. 20-dikáig, 4 fő tisztjek; 3 altsztjek, és 51 köz emboreik sebesedtek-meg, egy altsztjek és 20 köz embereik estek-el.

Az Anglus vezér ilyen levelet küldött-lé a' Dánus vezérhez Gen. Peymanhoz: — „

„Koppenhága elől, Aug. 18-dikán 1807. Uram! el nem mellőzhetem, hogy a' magam és az admiralisunk nevében kérjem Exc.ádat, hogy ezen városnak, a' melly rettenetes környülállasol köz-zé jutott, állapotját fontólja-meg. Ha ez a' város, a' melly Dániának fő várossa, a' Király, az egész Udvar, Országglószék, a' tudományok, 's kereske-

dés lakhelyek, a' melly minden rangú, nemű és idejű lakosokkal tele van, az ostrom irtóztatóságait ki akarja állani, egészen semmivé fog tétetni. Ha a' vivásra való rendelések egyfzer a' tisztek eleibe kiadattatnak: nékiek azután nem lehet az eszközök vállogatásával tölteni az időt, hanem el kell foglalniok a' várost, úgy, a' mint hozzá juthatnak. Egy illy népes és gazdag városnak erőszak által való elvétettetése, a' lakosoknak és tulajdonosoknak semmivé való tétettetéseket fogja okozni. Előnkbe meghatározott rendelést adott Országlófzékünk, hogy, ha Dánia nem akar véllünk barátságos egygyezésre lépni, szárazon vizen támadjuk-meg a' várost. Mi talám már kézzebbek vagyunk ennek elkezdésére, mint Exc.ád gondolja. Az Isten kedviért fontólja-meg az Úr hideg vérrel, hogy a' városnak veszedelmét, a' mellyet védelmezni akár az úr, nem inkább siettetni fogja é az ellentállás által, és hogy valyon ugyan a' jelen való környülállások között a' maga vitézségét (a' mellyet azonközben senki kétségbe nem hoz) akarván megmutatni, nem fogja - é a' városnak semmivé való tétetődését okozni, a' mely minden ostromoltatásnak következése szokott lenni, 's hogy végezetre mind ezeknek a' környülállásoknak nem fog-é a' Dánia hajós seregének és fegyveres házának elveszése lenni a' következése? pedig ezeket még mind el lehetne kerülni. Mi még eddig a' városon kívül találtató minden tulajdont épségben hagyunk. Azt is tudja-meg az úr, hogy az én kezem között olly dolgok is találtatnak, a' mellyek a' Dánus nemzetre nézve igen nagy betsüek, és én eze-

ket mind ez ideig megtehettém. A' környülál-
 lások sokáig nem maradhatnak ekképpen. Fon-
 tólják meg az urak, hogy néhány napoknak mitse-
 da következtések lehet. — „Az Ex.ád alázatos szol-
 gája — „

„Cathcart.

Erre a' felkérő levélre rövid hanem megtaga-
 dó választ adván Peyman, elküldötte azt a'
 Dánus Koronahertzeghez, ilyen levéllel: — „Az
 ezen felkérésben előforduló tárgyak és fenyege-
 tődzések ilyen környülállások között nem szokat-
 lanok: hanem, ha azt gondolták, hogy 'éngem'
 ezek által felindítanak, megtealták magokat. —
 Meggyőződve lehet Királyi Hertzegséged a' felől,
 hogy én kötelességem fzerént fogom magamat vé-
 delmezni, és hogy Koppenhágát különben elnem
 foglalja az ellenség, ha csak rárohanás által erőt
 nem veszten rajta. Azon leszek, hogy megtarthas-
 suk betsületünket, 's hogy úgy végezhessem éle-
 temet, mint illik egy vitéz katonához és K. Her-
 zegséged hűséges szolgájához. Koppenhágában,
 Aug. 21-kén 1807. — „

„Peyman.

Frantzia Birodalom.

Végezete a' Belső Minister Cretet elődásá-
 nak, a' mellyet a' Törvényhozó Gyűlésben a' Fr.
 Birodslom jelen való állapotjáról elmondott: —

„Tíz kanálisok, mellyek többire mind a' mos-
 tani Országló Ház alatt kezdődtek-el, vannak
 munkában, és készülnek szakadatlanúl. Az Our-
 egi kanális már kész egy negyed része híjján. A'
 St. Quantini, a' melly a' Sequana vizét a' Skaldis

vizével Párist Hollandiával öfzfzetsatolja, az előbb megnevezettel egyetemben 18 hónapok alatt egészen elkészülnek. Az úgy nevezett északi kanálhoz, a' melly a' Skaldist a' Rénussal, avvagy Belgiumot a' Rénusi Departamentumokkal öfzfzököti, hozzá fogtak. Az úgy nevezett Napoleon kanálissa, a' melly által a' Rodánus, Saone, és Rénus öfzszerkötöztetvén, Fr. országnak leg nagyobb hofzfzát övedzi által, és az Északi tengert a' Közép tengerhez köti, minden pontjain tökéletesül.

„Tengeri kikötőhelyeink is mutathatnak új alkotmányokat; Ántverpia vizsza kapja régi fényességét, és tengeri készületeinknek közép pontjává válik. Most kezd a' Skaldis vizének ezen része 74 és 80 ágyus hadi hajókat hordozni a' hátán. Már néhány hajóink elkészültek itt és a' vízre botsáttatván, Vlieszingenhez vitettettek; most 14 hajók vannak még ugyan itt munkában. A' Vlieszingeni kikötőhely megnagyobbított, hogy egy hajós osztály megférhessen benni. A' Dünkircheni és Calaisi töltések ujra fel építetttek. Cherburgnál két új bástyák emelkedtek fel két felől, előlről pedig a' Napoleon batteriája, a' mely a' mélységből hozattatott-ki, védelmezi az öbölben nyúgvó hajókat a' szelek, és a' rajta kifzegeztetve lévő nagy és számos ágyuk által, az ellenség ellen. A' Rocheforti kikötőhelyben egy okos tálalmány és alkotmány által véghezvitett, hogy oda akármelly állapotjában a' tengernek, bé és annan ki evezhessenek a' leg nagyobb kajók. —

„A' mezei munka is egygyik főbb tárgyát tette az Országglófzék' figyelmeteffégének. Néhány tók és mofsárok kifzárítottak. A' nemzeti juh-

nyájokban a' leg finomabb szőrü fajták elváltozás nélkül megmaradtak, és a' jühpásztorok ezen betses állatok nevelésének mesterségére szorgalmatosan taníttatnak. A' méneseknek jó karba való állíttatások is tökéletesül; 12 helyeken tartatnak csődörök (ménlovak), a' melyekben 1900 darab ilyen féle leg szebb magállatok találtatnak, a' melyeket a' Császár a' maga győzedelmeinek helyeken gyűjtött, és küldözött az országnak. Mindenek felett való módon előmenetelesíti pedig ezen dologbéli iparkodásunkat az a' vetélkedés, a' melyet a' feltett jutalmak gerjesztettek a' magános gazdák között. A' mezei munkások arra buzdíttatnak egész igyekezettel, hogy szerteszéllyel fekvő diribdarab földjeiket össze tserélgessék, hogy a' sok közkertek és utak miatt ne kelljen olyan sok földet miveletlen hagyni, mint eddig. —

„A' kereskedés' állapotjára nézve törvényes könyv készül, a' melyben a' régi értelmes és jó rendelkezések a' mostani időhöz alkalmaztatván, ez által a' betsületes emberek szorgalmatoskodása védelmeztetni fog, 's a' tsalárd bankerotirozások (crida tsinálások) megakadályoztatódnak.

„A' kézmívesek' számára oskolák állíttattak fel, a' hol ezek úgy szollván a' magok ábéczéjeiket fundamentomosan megtanulván, valósággal értsék azon mesterségeket, a' melyeknek gyakorlását választják. Átsok, Kovátsok, 's minden egyéb kézmívesek megvethetik itt a' magok élelmek' fundamentomát; taníttatnak a' számvetésre, a' művekhez szükséges rajzolatokra, 's nékiek kívánató Phisicára, Chemiára, a' mely tanulásközben sokak közzülők a' katonáskodáshoz is kedvet kap-

nak, a' melynek az is lehet a' következése, hogy ha valaha még a' mi seregeinknek ditsósége őket azon melzfze lévő vidékekre hívná, a' hol a' mives kezek' dolgában fogyatkozás, és a' szorgalmatoskodás tsak tsirajában van, akkór azon katonáknak vezérjek, a' kik ezen oskolákból jöttek ki, olyan kezekre találna nállok, a' mellyek által elmésségének tsudáit megujjithatná, a' széles vizekre állandó hidakat tsináltathatna, városokat építhetne, 's egész pusztá tartományokat más ábrázatba helyheztethetne, etc.

„A' bányász és vasmiv - oskolák, előmenetelen viragoznak; phisicai instrumentumoknak készítésekre ifiakat tanittat az Országglózfék. Külső kereskedésünknek némely kútfejeik megszüntek ugyan, hanem más felé mások nyíltak. Amerika nem várt vásárlásokat tett nállunk költsönképen, dohányért és egyéb oda való portékákért. Helvétzia megszünt vetélkező társunk kereskedésének központja lenni; a' ki a' Sundtól fogva a' Hellsponthusig nem talál egy kikötőhelyet, a' melly az ő hajóit bé botsatána. A' Török tengeröblök ismét a' mi portékáinkat kezdik vissza hívni. Mostani hadakozásunk tsak a' tengeri függetlenségért való hadakozás. Ezen függetlenséget igyekezte a' Császár minden békeffégekötéseinek fundamentomokká tenni, valamint hogy az ellenségeskedéseknek első indító okjok is annak megrontatása volt, etc. —

„A' Császár azt akarta, hogy az a' fő város, a' melly most a' világ' fő városává vált, külső tekintete által is feleljen meg ezen fényes tulajdonságnak. Ennek egygyik végén már tökéletesség-

re vitetett az Austerlitz-i híd, a' másik végén a' Jénai híd vétetett munkába. A' Vendome piatzán a' nagy ármádia' tiszteletére határozottatott oszlop emelketik felfelé; a' Desaix oszlopa a' győzedelem' piatza közepét, a' Hautpoult oszlopa a' Wasgaui piatzot ékesítik. A' Törvényhozó Gyűlés háza még egy előpalotával (porticussal, pitvarral) neveltetik, a' melynek méltóságos volta a' törvények Szenteszentjét fogja jelenteni. Ezzel általellenben épül a' győzedelem temploma. Ezek között emelkedik-fel az Uralkodónak udvara; a' mely szerént tehát a' thronus, az igazság és ditsőség közzé helyheztetődik. Az országban néhány Püspöki templomok és paloták helyreállittattak. A' Desaix temető sirja az Alpes hegyek tetején elkészülve, egy oldalról a' Frantzia birodalmat, más oldalról Olasz Országot szemléli; ezen sírhalom azt fogja eszébe juttatni a' jövendő vilagnak, hogy a' két országok szabadítója akkór állította-fel itt a' maga barátjának és fegyveres társának ezen emlékezetoszlopot, midőn ő azon győzedelem karjai között élni megszűnt, a' mely győzedelem ezen országoknak állapotjokat állandó láb-ra helyheztette. A' ritka mesterségek iskolája azon dolgozik, hogy a' jelen való Országlószék alatt törtémő nevezeteflégeket, míványkore és vászonra ábrázolván, emlékezetbe helyheztesse.

„Egy közönséges Univerzitás felállittatásának plánuma hosszas tanátskozáásokra adott a' Státustanátsnak alkalmatosságot, a' melynek végrehajtását a' hadakozás még eddig meggátolta. A' Császár még tökéletesebben kidolgoztatni kívánja ezen plánumot. —

„Lyceumaink 35-tűn vannak, a' mellyekben 3000, 's ezek közzűl 3700, nevéndékek, a' nemzeti nagy lelkiőség' jóvólta által tápláltatnak és taníttatnak. Tizenkét Törvényes iskoláinkban 2000 tanuló gyakorolják magokat a' törvényeknek tanulásában. Az is a' Császár akaratja továbbá, hogy az úgy nevezett Szép Tudományok is részt vegyenek a' mai világbéli nagyságra való törekedésből; hogy a' Frantzia nyelv, a' mely Europa' nyelvévé vált, ezt az elsőséget, a' maga tisztasága, ékeffége, 's a' kifejezéseknek az uj találmányok által való szaporodás által, megtarthassa; hogy a' köz jó vélekedés az elmébéli talentomoknak pallérozódásokat elősegélje, 's a' gonoszság' rágalmozása ellen védelmezze: hogy a' tudósok között éppen olly kevés szakadások talál-tassanak, mint a' Státusban politikai meghason-lások; hogy a' tudomány csak a' jó izléssel és jó erköltsök gyakorlásával való öfzfzekaptsoltásban találja fel fundamentomát; hogy a' critica, betsű-letes határok között tartózkodják, azért, hogy hasz-na lehessen; 's hogy azok az emberek, a' kiknek abban áll nemes hivataljok, hogy másokat tanít-sanak és világosítanak, megvessék a' koldult dí-tséretet, a' gyermeki ditsekedést, 's az olyan sze-rentsekeresést, a' melly csak egy nap szokott tar-tani.

„A' papságot a' mi illeti, egygyüttvéteve a' Hierarchiának minden rendű tagjai eránt egyenlő megalégedését nyilatkoztathatja az Országlófszék. Erköltsi tisztaság, kegyesség, türedelem, nem ma-gános haszon keresés, 's köteleffégeikben való buz-gó eljárás ékesítik őket. A' külömbkülömb Isten-

isztelet béli foglalatosságok olyan lában állanak, a' melly betsületekre szolgál a' papoknak. —

„A' mi az Izraelitákat illeti, ezek közül némelyek ellen panasz érkezett volt a' Rénusi Depártamentomokból. A' rosznak gyökerestül való kiirtattatása végett azt a' plánomot formálta volt a' Császár, hogy egy részét ezen hit' sorsosainak, az egész gyülekezet egygyütt való munkálódása, 's az általa bévetetett valas' méltóságának befolyása által, szülje ujja. Az ő öfzszehivattatott közönséges gyölések, politziai eszközöket intézettel, és az ő nagy Sanhedrinnyek, a' milyentily sok századoktól fogva nem láttak a' 'Sidók, vallásbéli kötelességeket mondott-ki, a' mellyek által világosan kinytlatkoztatta, hogy a' Moses törvényei nemhogy hatalmat adnának a' 'Sidóknak arra, hogy valamely országnak lakosai lehessenek, a' nélkül, hogy ennek törvényeit köveffék, és az előjárakat megesmerjék, hanem inkább arra kötelezi őket, hogy azon ország' rendtartásainak, a' mellyet hazájoknak választottak, engedelmeskedjenek, 's annak védelmezésére fegyvert fogjanak. Nem soká meg fognak azon rendelések határozatni, a' mellyek ezen nagy munkát tökéletességre viszik, 's a' 'Sidó Istentisztelet' gyakoroltatásának régulákat szabnak. —

Beszédjét ilyen kifejezésekkel fejezte-bé a' Minister: — „Finantziánk leg bódogabb állapotban van: minden Európai Státusok között tsak Frantzia ország van papiros pénz nélkül; az ő kereskedése az elkerülnetlen akadályok között is reménség által elevenített, és a' jövendőbéli virágzás' tsiráját megtartotta magában; a' Frantzia fegyver Európának szélső határaitra vitetett; a' Frantzia befolyás a' Bosphoruson túl Asiának szivéig kiterjesztetett; az ország belső részein leg jobb rend uralkodik; 's a' hadakozásnak egész terhe és minden népek gyűlölsége, Angliának nyakában maradott — mind ezek a' múlt esztendő gyümöltsei, 's a' jövendőnek reménsége.“